

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ**

Кўлёзма ҳуқуқида
УДК: 31(575.1)

Набиева Дурдона Дилшод қизининг

**ИҚТИСОДИЁТНИНГ БАРҚАРОР РИВОЖЛАНИШИНИ
ТАЪМИНЛОВЧИ МАКРОИҚТИСОДИЙ КЎРСАТКИЧЛАРНИ
ЭКОНОМЕТРИК МОДЕЛЛАШТИРИШ ВА ПРОГНОЗЛАШ**

08.00.06 – Эконометрика ва статистика

**иқтисодиёт фанлари бўйича магистр
илмий даражасини олиш учун ёзилган**

МАГИСТРЛИК ДИССЕРТАЦИЯ

**Илмий раҳбар: иқтисодиёт фанлари
доктори, профессор Алимов Р.Х.**

ТОШКЕНТ-2020

Ушбу магистрлик диссертациясида Ўзбекистон Республикасида иқтисодийнинг барқарор ривожланишини таъминловчи макроиқтисодий кўрсаткичларни эконометрик моделлаштириш ва прогнозлаш масалалари тадқиқ қилинган. Макроиқтисодий кўрсаткичларни статистик таҳлил қилишнинг асосий кўрсаткичларини халқаро таққослаш ва прогнозлаш асосида қуйидаги хулосалар чиқарилади, муаммолар аниқланди ва илмий тавсия ва тақлифлар ишлаб чиқилди. Шунингдек, юқори технологияли тармоқларда таркибий ўзгаришларнинг иқтисодий ўсишга таъсирини баҳолаш моделлари келтирилган. Иқтисодийнинг барқарор ривожланишини таъминловчи макроиқтисодий кўрсаткичларни таъсири бўйича қўп омилли эконометрик модели тузилган ва прогноз қилинган.

В магистерской работе изучаются вопросы эконометрического моделирования и прогнозирования макроэкономических показателей, обеспечивающих устойчивое развитие экономики в Республике Узбекистан. На основании международного сопоставления и прогнозирования основных показателей статистического анализа макроэкономических показателей сделаны следующие выводы, выявлены проблемы и разработаны научные рекомендации и предложения. Существуют также модели для оценки влияния структурных изменений на экономический рост в высокотехнологичных отраслях. Многофакторная эконометрическая модель была разработана и спрогнозирована на основе воздействия макроэкономических показателей, обеспечивающих устойчивое развитие экономики

The master's work examines the issues of econometric modeling and forecasting macroeconomic indicators that ensure the sustainable development of the economy in the Republic of Uzbekistan. Based on international comparison and forecasting of the main indicators of the statistical analysis of macroeconomic indicators, the following conclusions are made, problems are identified and scientific recommendations and suggestions are developed. There are also models for assessing the impact of structural changes on economic growth in high-tech industries. A multi-factor econometric model was developed and predicted based on the impact of macroeconomic indicators that ensure sustainable economic development

Магистрлик диссертация иши “Эконометрика” кафедрасида дастлабки ҳимоядан ўтган. 30 - сонли баённома «11» 06 2020 й.

Илмий раҳбар: и.ф.н., проф. Р. Алимов

имзо

сана

10.06.2020

Магистр: Д. Набиева

имзо

сана

10.06.2020

“Ҳимояга тавсия этилади”

“Иқтисодийда математик методлар” кафедраси
мудир **в.в.б., PhD. С.Хомидов**

“11” 06 2020 йил

Ҳимоя 2020 йил “25” 06 соат 11⁰⁰ да Тошкент давлат иқтисодий университетида бўлиб ўтади.

МУНДАРИЖА

КИРИШ.....	3
1-БОБ. ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНИШНИ ИФОДАЛОВЧИ МАКРОИҚТИСОДИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИНИ ТАДҚИҚ ЭТИШНИНГ НАЗАРИЙ-УСЛУБИЙ АСОСЛАРИ.....	8
1.1. Макроиқтисодий кўрсаткичларни тадқиқ этишнинг назарий асослари ва уларни ҳисоблаш усуллари.....	8
1.2. МҲТнинг макроиқтисодий кўрсаткичларини халқаро қиёслаш услубияти.....	14
2-БОБ. ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАКРОИҚТИСОДИЙ КЎРСАТКИЧЛАРИНИНГ ИҚТИСОДИЙ ТАҲЛИЛИ ВА ХАЛҚАРО ТАҚҚОСЛАНИШИ.....	26
2.1. Иқтисодий фаолиятни ифодаловчи асосий макроиқтисодий кўрсаткичларнинг таҳлили.....	26
2.2. Ўзбекистон Республикаси макроиқтисодий кўрсаткичларининг халқаро даражадаги қиёсий таҳлили.....	36
2.3. Иқтисодиётнинг барқарор ривожланишини таъминловчи макроиқтисодий кўрсаткичларни эконометрик таҳлили.....	41
3-БОБ МАКРОИҚТИСОДИЙ КЎРСАТКИЧЛАРНИНГ ҲИСОБЛАШ УСУЛЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ ВА ПРОГНОЗЛАШ.....	55
3.1. Макроиқтисодий кўрсаткичларни эконометрик моделлар асосида прогнозлаш.....	55
3.2. Макроиқтисодий таҳлил ва прогнозлашда МҲТ 2008 халқаро андозасидан фойдаланишнинг истиқболлари.....	71
ХУЛОСА.....	78
Фойдаланилган адабиётлар	82

КИРИШ

Диссертация мавзусининг долзарблиги ва зарурати. Жаҳонда халқаро даражаларда статистик услубиятни такомиллаштириш, ҳисобланаётган макроиқтисодий кўрсаткичларнинг ахборотлар базасини кенгайтириш ҳамда олинаётган маълумотларни таққослаш имкониятларини таъминлаш борасида кўп ишлар амалга оширилмоқда. Жаҳонда глобаллашув шароитида халқаро стандартлар асосида макроиқтисодий кўрсаткичларни ҳисоблаш услубиятини такомиллаштириш ҳамда ҳисоблаш тизимидаги таркибий тузилмаларни тадқиқ этиш борасида бир қатор илмий ишлар, жумладан, макроиқтисодий кўрсаткичларнинг эконометрик баҳолаш тизимини жорий қилишни такомиллаштириш ва уларни қиёсий баҳолашнинг автоматлаштирилган ахборот тизимларини жорий этиш ва очиқ маълумотлар порталини яратиш йўллари тадқиқ этилган. Ҳозирги кунда жаҳонда халқаро стандартлар асосида замонавий бошқарувга интеграллашган ахборотлар тизимларини жорий этиш, макроиқтисодий кўрсаткичлар тизими маълумотларининг шаффофлиги ва очиқлигини таъминлаш, халқаро стандартлар ва тамойиллардан самарали фойдаланиш ҳисобига макроиқтисодий кўрсаткичларнинг ахборотлар базасини ҳамда ҳисоблаш услубини такомиллаштириш масалалари асосий илмий йўналишлардан бири ҳисобланади.

«2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегияси»да «Иқтисодиётни ривожлантириш ва эркинлаштириш, миллий иқтисодиётнинг барқарорлигини таъминлаш, таркибий ўзгаришларни чуқурлаштириш ва экспорт салоҳиятини юксалтириш»¹ каби вазифалар белгилаб берилган. Ушбу вазифаларнинг самарали ижроси макроиқтисодий кўрсаткичларни халқаро миқёсда таққослаш, уларнинг кўрсаткичлар тизимини комплекс таҳлил қилиш, эконометрик

¹«2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси». Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ-4947-сонли фармони. 1-илова. Ўзбекистон Республикаси Қонунчилик ҳужжатлар тўплами, 2017 йил, 6-сон, 70-модда.